РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо маркування та зовнішнього оздоблення об'єктів
фонду захисних споруд цивільного захисту

Щодо маркування усіх об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту

1. Вимога щодо маркування об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту визначено абзацом дев'ятим пункту 3^1 Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об'єктів до складу та виключення таких об'єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 року № 138 *(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2017-%D0%BF#n64).*

Зокрема цим Порядком визначено що об'єкти фонду захисних споруд мають стратегічне значення для забезпечення захисту населення, що передбачає - *«маркування в особливий період, у тому числі у воєнний час, об'єктів фонду захисних споруд, на які поширюється дія норм міжнародного гуманітарного права, відповідними розпізнавальними знаками (емблемами)».*

2. Відповідно до Порядку маркування в особливий період будівель та споруд, транспортних засобів, які підпадають під дію норм міжнародного гуманітарного права, відповідними розпізнавальними знаками (емблемами), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2022 року № 1199, маркування об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів, споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів) здійснюється шляхом використання міжнародного розпізнавального знака цивільної оборони (*https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1199-2022-%D0%BF#Text).*

3. Вимогами щодо утримання, облаштування та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженого наказом МВС від 09 липня 2018 року № 579 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 липня 2018 р. за № 881/32331) визначено що місця розташування споруд фонду захисних споруд позначаються за допомогою табличок (написів) та покажчиків руху до них *(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18/ed20180709#n18).*

Біля вхідних дверей до захисної споруди вивішується табличка розміром 60 х 50 см із зазначенням номера споруди, її балансоутримувача, місць зберігання ключів, особи, відповідальної за утримання та експлуатацію сховища в мирний час, її місцезнаходження і номера телефону. У нічний час таблички позначення захисної споруди і входи мають бути освітлені або дубльовані світловими покажчиками.

Табличка розміром 50 х 60 см із написом «Місце для УКРИТТЯ» вивішується біля вхідних дверей до споруди подвійного призначення (найпростішого укриття). На ній зазначаються місцезнаходження споруди, її

балансоутримувача, номер телефону особи, відповідальної за утримання та експлуатацію споруди в мирний час, адреса і місце зберігання ключів.

Додатком 1 до Вимог визначено опис Таблички позначення об’єктів фонду захисних споруд цивільного захисту та покажчиків маршруту до них *(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1313-25#n456).*

4. Враховуючи вищевикладене вітчизняним законодавством відповідно до норм міжнародного гуманітарного права встановлено вимоги до обов'язкового маркування та позначення усіх об’єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, як об'єктів що мають стратегічне значення для забезпечення захисту населення.

Щодо зовнішнього оздоблення первинних (мобільних) укриттів

5. Основні технічні вимоги до первинних (мобільних) укриттів визначені державним стандартом ДСТУ 9329:2025 «Первинні (мобільні) укриття. Основні параметри та методи випробування», який набрав чинності 1 серпня 2025 року.

Цей стандарт встановлює єдині вимоги до проєктування, виготовлення та перевірки захисних властивостей таких укриттів. При цьому він не обмежує виробників у виборі форми чи конструктивних рішень, а визначає насамперед параметри, яких необхідно дотримуватися для забезпечення належного рівня захисту людей.

Разом з тим цим стандартом не встановлено вимог зовнішнього оздоблення первинних (мобільних) укриттів.

6. Пунктом 8 Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об’єктів до складу та виключення таких об’єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 року № 138 *(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2017-%D0%BF#n64)* визначено наступне.

Первинне (мобільне) укриття не є об’єктом будівництва, благоустрою населеного пункту, тимчасовою спорудою для життєзабезпечення населення або провадження підприємницької діяльності у розумінні Закону України “Про регулювання містобудівної діяльності” та об’єктом нерухомого майна у розумінні Цивільного кодексу України.

Забороняється розміщення первинних (мобільних) укриттів на нестійкій поверхні, проїзній частині дороги, коліях (рейках), біля резервуарів з хімічно-, вибухо- та пожежонебезпечними речовинами. Розміщення первинних (мобільних) укриттів на місцевості не повинно ускладнювати або унеможливлювати доступ до пожежних гідрантів, підступи до зовнішніх стаціонарних пожежних драбин, обладнання та засобів пожежогасіння, інженерних мереж та комунікацій. За можливості такі об’єкти мають розміщуватися на відстані не менше ніж 3 метри від ліній електропередачі.

7. З метою встановлення загальних підходів до зовнішнього оздоблення первинних (мобільних) укритті (далі — ПМУ) в рекомендується наступне.

Оформлення та опорядження ПМУ має узгоджуватися з:

правилами благоустрою населеного пункту;

підходами, що застосовуються до паспортів опорядження фасадів;

кольоровою гамою місцевості, де планується їх розміщення.

Обов'язковими елементами зовнішнього опорядження ПМУ є:

табличка об’єкта фонду, оформлена відповідно до вимог законодавства (згідно пунктів 1-3 цих рекомендацій);

світловий індикатор входу до ПМУ;

інформаційні тактильні вказівники напрямку руху до входу та мнемосхеми.

8. Головним завданням зовнішнього оздоблення ПМУ є необхідність прибрати ефект «сірого бетонного бункера», який психологічно тисне на мешканців, але зберегти високу помітність об'єкта під час повітряної тривоги.

При візуальному оформленні елементів опорядження ПМУ рекомендовано враховувати наступні особливості:

перевага надається розміщенню по всій площі малюнків локального колориту чи патріотичного змісту (абстрактна геометрія, флористичні мотиви регіону, історичні символи громади або патріотичні сюжети без надмірної агресії у світлих, заспокійливих кольорах);

для написів використовувати офіційні шрифти e-Ukraine, Zakon;

входи до ПМУ бажано оформлювати у жовтих кольорах;

надписи рекомендовано робити світловідбивною або люмінесцентною фарбою (для видимості під час блекаутів чи у темний час доби);

покриття всіх пофарбованих поверхонь доцільно здійснювати спеціальними захисними лаками, що дозволяє легко змивати несанкціовані написи та хаотичну («вандальну») розклейку рекламних оголошень.

Також рекомендується враховувати наступні додаткові особливості:

у разі необхідності розміщувати логотипи, герби та іншу айдентику на видимому місці ;

у разі наявності трапів чи інших засобів для очищення ніг від бруду та снігу необхідно їх виділяти жовтим кольором;

бажано використання декоративного озеленення зовнішніх поверхонь укриттів, у тому числі вертикального озеленення, розміщення декоративних рослин та елементів ландшафтного дизайну.

Також рекомендується використання ПМУ як елементів благоустрою міського простору шляхом облаштування прилеглої території, встановлення лавок, урн та інших елементів благоустрою. При цьому малі архітектурні форми можуть бути розміщені за умови не створення перешкод на шляху руху до ПМУ.

При цьому зовнішнє оздоблення, оформлення та опорядження ПМУ не повинно:

погіршувати захисні властивості та технічний стан укриття, перешкоджати

роботі вентиляційних систем та іншого обладнання укриття;

перешкоджати доступу населення до укриття, його входів та евакуаційних виходів;

закривати або погіршувати видимість інформаційних позначень, знаків цивільного захисту, знаку відповідності технічним регламентам та інших вказівників;

створювати додаткову пожежну небезпеку.

Роботи з оздоблення здійснювати з урахуванням технічної документації виробника та характеристик матеріалів ПМУ.

Орієнтовний дизайн-код ПМУ наведено у додатку до цих рекомендацій.